

2.4. Алкоголь, наркотики та їх дія на працездатність водія

1. Дія алкоголю, наркотиків, нікотину і медикаментів на надійність водія.

1. Дія алкоголю, наркотиків, нікотину і медикаментів на надійність водія

Робота водія вимагає постійної уваги, дисциплінованості, швидкості реакції, розуміння своєї великої відповідальності. Водій, який знаходиться в стані алкогольного сп'яніння, при вживанні наркотиків, медикаментів, не може забезпечити виконання цих умов. При вживанні алкоголю, наркотиків, медикаментів людина становиться менш стриманою, збудженою, легковажною, порушується координація рухів, у нього втрачається контроль над своїми діями. Погіршується оглядовість, збільшується час реакції, водій не може зосередити увагу на об'єкті небезпеки. Крім цього знижується гострота зору і слуху, кольоросприйняття (особливо червоного кольору), погіршується глибинний зір, різко уповільнюються рухомі реакції, з'являються перебої в роботі серця, нирок, легень, порушується біологічний ритм роботи всього організму.

Ступінь сп'яніння визначається кількістю алкоголю, який міститься в крові людини в промілях ($^{\circ}/^{\circ}$). Одна проміле (тисячна доля) відповідає утриманню 1 (одного) грама чистого алкоголю на один кілограм маси людини. У людини масою 80 кг, який прийняв 80 г алкоголю, концентрація алкоголю в крові становить $1^{\circ}/^{\circ}$.

Легке сп'яніння настає після вживання людиною 0,5-1,0 л пива, 150-300 г вина або 40-100 г горілки, час реакції збільшується близько на половину. Середній ступінь сп'яніння настає після вживання -500 г вина, 100-150 г горілки.

Вимоги до стану здоров'я водіїв, що займаються перевезеннями пасажирів і вантажів, враховуючи високий рівень їхньої відповідальності, є дуже жорсткими. Висновок за результатами наркологічної експертизи, що підтвердить стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння у водія під час керування, у разі дорожньо-транспортної пригоди, а особливо ДТП з постраждалими, тягне за собою адміністративну, а то й кримінальну відповідальність та ставить під сумнів подальшу професійну репутацію водія.

Відповідно до п. 4.5. розділу IV Положення про медичний огляд кандидатів у водії та водіїв транспортних засобів (далі – Положення), затвердженого наказом МОЗ та МВС України №65/80 від 31.01.2013 р., перебування водія у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, є підставою для визнання водія непридатним до безпечного керування транспортним засобом.

Керуючись вказаним Положенням, під час проведення щозмінних перед-та післярейсових медичних оглядів медичний працівник підприємства звертає увагу на зовнішній вигляд, загальний стан здоров'я та поведінку

водія. З метою перевірки на стан алкогольного сп'яніння в обов'язковому порядку застосовується алкотестер, який згідно Табеля оснащення постійного спеціального приміщення має бути наявним для проведення щозмінних перед- та післярейсових медичних оглядів водіїв.

Алкотестер – це прилад для швидкого визначення концентрації алкоголю в крові людини шляхом аналізу повітря, яке вона видихає. Зазвичай результат виводиться на екран в проміле – одиниці, що позначає одну тисячну частку.

Професійні алкотестери називають ще алкометр. Принцип їхньої дії той же, але рівень точності набагато вище, ніж у домашніх моделей. Ці прилади проходять всі необхідні випробування, які доводять справність і коректну роботу.

Міжнародні рекомендації щодо норм вживання алкоголю визначають безпечну модель вживання алкоголю без ризику для здоров'я, згідно з якою 1 міжнародна стандартна одиниця алкоголю дорівнює 8 г (10 мл) 96% спирту та пропорційна: 330 мл пива, 100-125 мл вина, 25 мл горілки чи коньяку. Добова доза вживання алкоголю не повинна перевищувати для чоловіків – 4 одиниці на добу (20 одиниць на тиждень), для жінок – 3 одиниці на добу (15 одиниць на тиждень), при цьому має бути не менше двох днів на тиждень без алкоголю. Слід зазначити, що ці рекомендації є загальними та не стосуються підлітків, а також водіїв за професією.

В Україні допустимою нормою алкоголю у водія є 0,2 проміле. У багатьох європейських країнах, США, Канаді цей показник є дещо вищим, що пояснюється гастрономічними та культурними особливостями.

Швидкість виведення алкоголю з організму залежатиме від кількості випитого, індивідуальних особливостей організму, а також від того, чи була людина голодною на момент споживання, чи закушувала, чи не хвора, приймала чи не приймала ліки, тощо. В нормі з організму людини середньої ваги алкоголь виводиться приблизно зі швидкістю 0,1-0,15 проміле за годину у чоловіків, 0,085 – 0,1 проміле у жінок, повністю – в середньому за добу.

Ознаками алкогольного сп'яніння є:

- запах алкоголю з порожнини рота;
- порушення координації рухів;
- порушення мови;
- виражене тремтіння пальців рук;
- різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя;
- поведінка, що не відповідає обстановці.

Ознаками наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, є:

- наявність однієї чи декількох ознак стану алкогольного сп'яніння (крім запаху алкоголю з порожнини рота);
- звужені чи дуже розширені зіниці, які не реагують на світло;
- сповільненість або навпаки підвищена жвавість чи рухливість ходи, мови;
- почервоніння обличчя або неприродна блідість.

Найпоширенішими групами наркотичних речовин в Україні залишаються:

- опіюїди (природні – екстракт макової соломки «ширка», синтетичні – опій, героїн, морфін, метадон, кодеїн, промедол та ін.) – встановити їх вживання за результатами наркологічної експертизи можна лише протягом 2-4 діб;
- канабіноїди, або препарати коноплі (марихуана, гашиш, анаша) – єдина група препаратів, які не викликають фізичної залежності, лише психологічну. Утримуються в організмі протягом місяця;
- амфетаміни – група препаратів-психостимуляторів, дуже поширена серед водіїв, оскільки відмінною особливістю при їхньому вживанні є відсутність бажання спати;
- галюциногени (рослинні – мухомори, дурман; синтетичні – ЛСД);
- насвай.

Враховуючи особливості впливу алкоголю на стан водія, варто пам'ятати: не існує безпечної дози алкоголю для керування автотранспортом. Навіть невеликі дози негативно впливають на зорову й моторну координацію, погіршують внутрішнє відчуття реального часу, знижують працездатність та функціонування стану центральної нервової системи. Під дією алкоголю відбувається зниження швидкості реакцій (час реагування стає довшим, погіршується здатність розрізняти дрібні речі, світлові сигнали, знаки, бачити пішоходів та інші перешкоди), обмежується поле зору (звужується звичайний діапазон від кута 180° до дуже вузького (ефект тунелю), внаслідок чого можна не побачити інший транспортний засіб. Нетверезі водії часто перевищують швидкість руху, не дотримуються безпечних інтервалів і дистанцій у транспортному потоці, неправильно вираховують час, необхідний для маневру.

Важливо, що 80-90% «нетверезого» дорожньо-транспортного травматизму припадає не на осіб з алкогольною залежністю, а на формально здорових людей, але які вживають алкоголь надмірно.